

Onderzoek aantal dak- en thuislozen

Regio Achterhoek

Auteur(s)

Harm Eskes
Lennart Homan
Alyssa Wegman
Gemeente Doetinchem
HE/24/0131/tddoe
30 januari 2024
© Bureau HHM

Opdrachtgever

Kenmerk

Publicatiedatum

DEFINITIEF

Inhoud

Samenvatting	3	Periode dak- of thuisloos.....	16
1. Aanleiding	5	Inkomen.....	17
1.1 Waarom dit onderzoek?	5	Aanleiding voor verlies van woonzekerheid.....	17
1.2 Een thuis voor iedereen	5	Gezondheid	18
1.3 Definities ETHOS Light	6	4. Aanbevelingen	19
1.4 Voorbereidend werk in de regio.....	7	4.1 Methodiek.....	19
1.5 Doel van het onderzoek	7	4.2 Hoe nu verder	19
2. Aanpak	8	Bijlage 1. Tabellenboek.....	21
Stappenplan.....	8	Bijlage 2. Deelnemende partijen	27
Stap 0 Voorbereiding	8		
Stap 1 Projectgroep.....	8		
Stap 2 Vragenlijst.....	8		
Stap 3 Instructie partijen	9		
Stap 4 Uitvoering telling.....	9		
Stap 5 Analyse en rapportage.....	10		
Stap 6 Bespreken en afronden	10		
Stap 7 Communicatie en coördinatie.....	10		
3. Resultaten	11		
Kenmerken dak- en thuislozen.....	11		
Verblijfplek naar volwassenen/minderjarigen.....	11		
Leeftijdscategorie	14		
Nationaliteit.....	14		
Actieve begeleiding.....	14		
Dak- en thuislozen per gemeente	15		
Samenstelling huishoudens	15		

Samenvatting

De regio Achterhoek is bezig met de ontwikkeling van toekomstbestendige huisvesting voor dak- en thuislozen. Hiervoor is inzicht nodig in het aantal dak- en thuisloze personen. Bureau HHM heeft hiervoor een onderzoek uitgevoerd. In dit onderzoek stonden de volgende doelen centraal:

1 *Wat is het aantal dak- en thuislozen in de regio Achterhoek en in welke leefsituatie bevinden deze personen zich?*

2 *Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in de regio Achterhoek?*

In deze samenvatting geven we een kort antwoord op deze twee vragen. In de verdere rapportage is meer achtergrond informatie te vinden.

Aantal dak- en thuislozen in de regio

Door middel van dit onderzoek zijn **423 dak- of thuisloze volwassen personen** in beeld gebracht. Bij deze 423 dak- of thuisloze volwassen personen zijn **71 minderjarigen** (jonger dan 18 jaar) **direct betrokken** en bevinden zich dus in dezelfde woonsituatie, wat in totaal uitkomt op **494 dak- of thuisloze personen**. Het betreft daarmee 0,16% van het totaal aantal inwoners van de regio Achterhoek¹.

Daarnaast zijn er **44 minderjarigen** (jonger dan 18 jaar) **indirect betrokken** en bevinden zich dus niet in dezelfde woonsituatie (bijvoorbeeld als de minderjarige verblijft bij de andere ouder).

¹ In Nederland zijn nog weinig onderzoeken uitgevoerd conform de ETHOS Light methode. Het Kansfonds en de Hogeschool Utrecht hebben in de regio Noordoost-Brabant een vergelijkbare telling uitgevoerd. In de regio Meijerij en Bommelerwaard betrof het aantal getelde personen 0,25% van de totale bevolking, in de regio Brabant Noordoost-Oost ging het 0,17% van de totale bevolking.

De dak- en thuislozen bevonden zich, op het telmoment, in de volgende leefsituatie.

ETHOS Light categorie	Volwassenen		Minderjarigen	
In de openbare ruimte	13	5%	0%	0%
In de noodopvang	15	6%	2	4%
In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	62	23%	17	33%
<i>Subtotaal</i>	90		19	
In een instelling	21	8%		0%
In een niet-conventionele ruimte	52	20%	7	13%
Bij familie, vrienden of kennissen	75	28%	15	29%
In een woning met dreigende uithuiszetting	18	7%	8	15%
Onbekend	8	3%	3	6%
Totaal	264	100%	52	100%
Briefadres	159	38%	19	27%

N.B. Van een deel van de getelde dak- en thuislozen was niet bekend waar zij verbleven gedurende het telmoment. Van het grootste deel van deze groep is wel een briefadres bekend, van een kleiner deel is ook niet bekend of zij een briefadres hebben.

DEFINITIEF

Profiel dak en thuisloze personen

Het profiel van de dak- en thuisloze personen is divers. Het betreft personen in alle **levensfasen**, van jongvolwassenen tot ouderen. Ook is ruim een derde van de personen vrouw. Ook is bijna een kwart van de personen jonger dan 27 jaar. De grootste groep betreft alleenstaanden (al dan niet met minderjarigen in dezelfde situatie), maar ook zijn er verschillende dak- of thuisloze gezinnen.

Ook zien we de nodige variatie daar waar het de gemiddelde duur van de dak- of thuisloosheid betreft. Bijna de helft van alle personen is al langer dan een jaar dak- en thuisloos, voor een kwart geldt zelfs dat dit al langer dan twee jaar duurt.

Personen die meer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn verblijven gemiddeld genomen vaker in een niet-conventionele ruimte, vergeleken met andere verblijfsduur categorieën.

Het aantal dak- of thuisloze personen dat geen enkele vorm van inkomen heeft is relatief klein. Van de 217 personen waarvoor dit in beeld is gebracht (voor de overige groep is dit gegeven onbekend), gaat het om 35 personen die geen (enkele vorm van) inkomen hebben.

De reden tot verlies van woonzekerheid is divers. Vaak zijn er ook meerdere redenen, die elkaar mogelijk ook hebben beïnvloed. Financiële redenen staan bovenaan de lijst, gevolgd door relatieproblemen en/of conflicten met familie. Psychische problemen en in mindere mate verslavingsproblemen worden ook vaak genoemd. Eenduidige profielen, naast het diverse karakter, van dak- en thuislozen zijn daardoor, zonder nadere verdieping, lastig te maken.

Het onderzoek laat aan de andere kant wel zien dat het stereotype beeld van de groep dak- en thuisloze mensen achterhaald is. Het beeld dat het gaat om mensen die op straat of in de opvang leven verdient bijstelling. Een aanzienlijke groep mensen verblijft bij vrienden, familie of in niet conventionele woonruimtes.

Zie deze [link](#) voor een uitgebreide weergave van de onderzoeksresultaten.

Beschouwing op de resultaten

De stevige bijdrage die organisaties hebben geleverd aan het onderzoek heeft geleid tot een hoge respons. Het uniek getelde dak- en thuisloze personen is verhoudingsgewijs vergelijkbaar met tellingen in andere regio's, waaronder Oss en Den Bosch, waar de onderzoeken ook uitgevoerd zijn conform de ETHOS Light methodiek.

Met deze telling is de ondergrens van het aantal dak- en thuisloze personen in de regio Achterhoek in beeld gebracht. Ondanks de betrokkenheid van veel organisaties, zijn er ook in dit onderzoek personen buiten beeld gebleven. Hoe groot deze 'onzichtbare' groep is, blijft lastig in te schatten. Dit benadrukt in de optiek van de onderzoekers het belang van een aanpak om te komen tot toekomstbestendige huisvesting voor dak- en thuislozen, maar ook van een integrale aanpak om in de eerste plaats dak- of thuisloosheid te voorkomen.

Tot slot, dit onderzoek betreft een momentopname en is een zogeheten nulmeting. Het is belangrijk om op gezette tijden deze telling te herhalen om zicht te hebben op de ontwikkeling van de opgave. Ook kan zicht op de opgave helpen om te beoordelen of gerichte beleidsinterventies tot een afname leiden van het aantal dak- en thuisloze personen.

1. Aanleiding

De regio Achterhoek is bezig met de ontwikkeling van toekomstbestendige huisvesting voor dak- en thuislozen. Om hierop effectief beleid te formuleren, is het van belang om de omvang van het aantal dak- en thuislozen en de aard van de problematiek in kaart te brengen. Door te onderzoeken om hoeveel personen het gaat en welke profielen deze mensen bezitten ontstaat er meer inzicht. Dit is dan ook het doel van de onderzoek, namelijk om in de regio de Achterhoek het aantal dak- en thuislozen in de regio Achterhoek in beeld te brengen.

1.1 Waarom dit onderzoek?

De gemeente Doetinchem is centrumgemeente voor de voorzieningen rond Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang in de regio Achterhoek. De regio bestaat uit acht gemeenten: **Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek** en **Winterswijk**. Door middel van een bestuursopdracht (24 april 2023) is opdracht gegeven om een impuls te geven aan de ontwikkeling van toekomstbestendige huisvesting voor dak- en thuislozen. Een belangrijke eerste stap daarbij betreft het nauwkeurig in beeld brengen van het actuele aantal dak- en thuislozen in de regio. De ambitie van de regio was aanvankelijk om hierbij aan te sluiten bij de methodiek die het **Kansfonds**¹ heeft uitgewerkt, op basis van de Ethos Light² definities. Deelname aan dat traject paste niet in de planning van de regio, waardoor een alternatieve aanpak is uitgevoerd.

1.2 Een thuis voor iedereen

Toekomstbestendige huisvesting voor dak- en thuislozen krijgt ook landelijk veel aandacht. Zo heeft het Rijk de Nationale Woon- en Bouwagenda opgesteld, met het doel om de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland te bevorderen. Eén van de zes programma's onder de Nationale Woon- en Bouwagenda is '**Een thuis voor iedereen**'. In het programma 'Een thuis voor iedereen' ligt de focus op het huisvesten van aandachtsgroepen.

In het verlengde van dit programma voorziet het **wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting** erin dat gemeenten aandacht besteden aan de wijze waarop de gemeente invulling wil geven aan de huisvestingsopgave van mensen uit aandachtsgroepen en de wijze waarop de gemeente de huisvestingsverordening wil inzetten voor de toewijzing van woonruimte

¹ kansfonds.nl/over-ons

² kansfonds.nl/veelgestelde-vragen-over-de-ethos-telling

DEFINITIEF

voor deze groepen. Voor een deel van de mensen uit de aandachtsgroepen is het verkrijgen van huisvesting dringend noodzakelijk. Zij worden dan ook aangemerkt als **urgentiecategorie**, waarmee zij voorrang krijgen bij de toewijzing van woonruimte. Eén van de aandachtsgroepen betreft de doelgroep dak- en thuislozen, die als volgt is gedefinieerd:

(Dreigend) dakloze mensen

Woningzoekenden die buitenslapen, mensen die verblijven in maatschappelijke opvang (woningzoekenden aan wie wegens dakloosheid een voorziening voor opvang is verleend als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015), mensen in niet conventionele woonplekken vanwege een gebrek aan huisvesting (zoals op een vakantiepark) en mensen die uit nood verblijven bij familie en vrienden. Hierin wordt ook de woonbehoefte van groepen zoals zelfredzame remigrantenhuishoudens met de Nederlandse nationaliteit zonder huisvesting meegenomen.

Een deel van deze groep is ook aangemerkt als **urgentiecategorie**. Het betreft:

Woningzoekenden aan wie wegens dakloosheid een voorziening voor opvang is verleend als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Met dit onderzoek beoogd de regio Achterhoek, vooruitlopend op landelijke wet- en regelgeving, al in beeld hoe groot de groep dak- en thuislozen is, waarvan een deel, naar verwachting, met urgentie dient te worden gehuisvest.

1.3 Definitie ETHOS Light

Veel bestaande onderzoeksmethoden die zich richten op dak- en thuislozen focussen zich op een afgebakend deel van de totale groep. Met de ETHOS Light methode wordt deze focus verbreed.

ETHOS Light staat voor *European Typology of Homelessness and Housing Exclusion* en is een meetinstrument om dakloosheid in kaart te brengen. Het meetinstrument richt zich op verschillende categorieën dak- en thuislozen. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven.

1 In openbare ruimte
<ul style="list-style-type: none"> Personen die leven in de publieke ruimte (op 'straat').
2 In noodopvang
<ul style="list-style-type: none"> Personen die in laagdrempelige en kortdurende opvang verblijven. Bijvoorbeeld de winter- of nachtopvang.
3 In opvang voor thuislozen
<ul style="list-style-type: none"> Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven. Bijvoorbeeld opvangvoorziening (safe-houses, reguliere opvang of andere tijdelijke voorzieningen) verblijven.
4 Instellingverlaters
<ul style="list-style-type: none"> Personen die binnen de maand volgend op de telweek de instelling (respectievelijk de gevangenis, het algemeen ziekenhuis, het psychiatrisch ziekenhuis, de bijzondere jeugdzorg, beschermd wonen) verlaten zonder stabiele woonoplossing. Personen die langer verblijven in de instelling wegens gebrek aan een stabiele woonoplossing (en dus de instelling reeds hadden moeten verlaten/zouden moeten verlaten binnen de maand volgend op de telweek).

DEFINITIEF

5 In niet-conventionele woning
<ul style="list-style-type: none"> Personen die in niet-conventionele ruimtes of woningen verblijven. Bijvoorbeeld in een woonwagen, hut, garage, kraakpand, auto, tent, een woning zonder huurcontract of een woning zonder basisvoorzieningen zoals een keuken of badkamer.
6 Bij familie, vrienden of kennissen
<ul style="list-style-type: none"> Personen die tijdelijk inwonen bij familie of vrienden wegens gebrek aan eigen huisvesting. Tot deze categorie behoren ook personen die bij een gastfamilie verblijven, bijvoorbeeld personen zonder papieren.
7 Dreigende uithuiszetting²
<ul style="list-style-type: none"> Personen die de woning moeten verlaten binnen de maand volgend op de telweek wegens een betekend vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting; Personen die de woning moeten verlaten binnen de maand volgend op de telling wegens een beslissing onbewoonbaarheid; Personen die de woning moeten verlaten binnen de maand volgend op de telling wegens een beslissing ongeschiktheid; Personen die de woning moeten verlaten binnen de maand volgend op de telling wegens een verlopen opzegtermijn of wegens een opzegtermijn die zal verlopen binnen de maand volgend op de telweek.

Tabel 1. Definities ETHOS Light.

1.4 Voorbereidend werk in de regio

In de Achterhoek is op initiatief van de centrumgemeente Doetinchem gestart met voorbereidingen voor een aanpak, vergelijkbaar met ETHOS Light. Met diverse relevante instellingen zijn contacten gelegd, met het oog op een telmoment in november 2023. In februari 2023 is reeds een proeftelling gedaan, waarbij ook diverse instellingen betrokken waren. Vanuit die ervaringen is een projectgroep ingericht, ter voorbereiding op deze 'grote' telling. Alle relevante partijen waren bereid medewerking te verlenen.

1.5 Doel van het onderzoek

De telling heeft als centrale doelstelling om het aantal dak- en thuisloze personen in de regio Achterhoek in beeld te brengen. Hierbij staan twee onderzoeksvragen centraal:

1 *Wat is het aantal dak- en thuislozen in de regio Achterhoek en in welke levenssituatie bevinden deze personen zich?*

2 *Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in de regio Achterhoek?*

² Deze categorie is in een later stadium toegevoegd aan de ETHOS Light methode. Zowel in België, als in Nederland wordt deze categorie toegepast, aangezien dit een bekende route is naar dakloosheid.

2. Aanpak

De methodiek betreft een 'éénweekstelling', waarbij diverse betrokken organisaties in dezelfde week alle dak- en thuisloze personen binnen de Achterhoekse gemeenten volgens de definities in kaart brengen.

Stappenplan

De aanpak voor het onderzoek naar het aantal dak- en thuislozen in de Achterhoek bestond uit acht stappen, die hieronder zijn weergegeven.

Stap 0 Voorbereiding

In deze fase hebben de onderzoekers zich inhoudelijk en procedureel voorbereid op het onderzoek. Dat hebben we gedaan door documentatie over dak- en thuisloosheid in de Achterhoek tot ons te nemen (zoals de uitkomsten en de ervaringen van de proeftelling februari) en te vergelijken met uitkomsten elders. Ook verdiepten we ons in de documentatie vanuit het Kansfonds en vanuit de brede aanpak die onder het vorige Kabinet is opgestart. Doel hiervan was dat we snel en adequaat konden participeren in de regionale projectgroep en bij de start snel op vlieghoogte waren.

Stap 1 Projectgroep

De onderzoekers hebben geparticipeerd in de reeds bestaande projectgroep die de telling voorbereidde. De projectgroep bestond uit vertegenwoordigers van de gemeenten en van alle relevante betrokken organisaties. Deelname aan de projectgroep gaf de mogelijkheid tot direct contact met de betrokken organisaties en gemeenten, zodat verdere uitwerking nauw met hen kon worden afgestemd.

Stap 2 Vragenlijst

Voor het in beeld brengen van het aantal dak- en thuisloze personen in de Achterhoek hebben we een vragenlijst opgesteld aan de hand van het voorbeeld uit de ETHOS Light methodiek. De vragenlijst bestond uit vragen om relevante informatie te verzamelen over de dak- en thuislozen, zoals persoonskenmerken, verblijfplaats, samenstelling van huishouden, periode van dak-of thuisloosheid en reden van dak-of thuisloosheid. Ook bevatte de

DEFINITIEF

vragenlijst enkele anonieme identificerende gegevens aan de hand waarvan dubbelstellingen konden worden geanalyseerd. Alle betrokken organisaties hebben de vragenlijst online ingevuld in de telweek.

Stap 3 Instructie partijen

Om inzicht te krijgen in het aantal dak- en thuislozen in de Achterhoek zijn betrokken organisaties benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Deze organisaties betreffen onder andere zorgaanbieders, woningcorporaties, welzijnsorganisaties en veiligheidsorganisaties. De organisaties zijn benaderd per mail op 4 oktober 2023 met een uitnodiging voor de telling en, daarop vooruit lopend, een instructiebijeenkomst. Ook is de oproep gedaan aan de organisaties om zich aan of af te melden voor zowel het onderzoek als de instructiebijeenkomst. Op 12 oktober 2023 heeft er een digitale instructiebijeenkomst voor de organisaties plaatsgevonden. Hierbij zijn twee voorbeeldcasussen besproken, om te instrueren hoe de vragenlijst ingevuld diende te worden.

Op 13 oktober 2023 is er een terugkoppelingsmail van de instructiebijeenkomst gestuurd naar de organisaties, met nogmaals de oproep om aan te geven of de organisaties wel of niet mee deden aan het onderzoek. De organisaties waarvan op 24 oktober 2023 nog geen reactie was vernomen zijn per mail hierop geattendeerd. Organisaties die zich op 24 oktober 2023 al hadden aangemeld hebben ook een mail ontvangen met een reminder van de telweek. De organisaties zijn als laatste benaderd per mail op 30 oktober 2023, de begindag van de telweek.

Naast de mails, ontvingen de organisaties de volgende bestanden;

- Handleiding
- FAQ (antwoorden op veel (te verwachten en) gestelde vragen)
- Vragenlijst

- Geheel gebundeld in een affiche/flyer
- Bundeling online beschikbaar gesteld

In figuur 2 is de flyer, met een hyperlink naar de online bundeling van de diverse bestanden en een QR-code naar de online vragenlijst, weergegeven.

Figuur 2. Flyer telling dak- en thuislozen

Stap 4 Uitvoering telling

De telling die is uitgevoerd is een 'point in time' telling. Een 'point in time' telling geeft een beeld van dakloosheid op een vooraf bepaald moment in een vooraf bepaald geografisch gebied. De telling is uitgevoerd in de week van 30 oktober tot en met 3 november 2023. Voorafgaand aan en tijdens de telweek zijn de medewerkers van de verschillende organisaties zelf nagegaan of zij

DEFINITIEF

personen in beeld hebben die passen bij de 'doelgroep'. Voor elk van deze personen hebben zij in de telweek digitaal een vragenlijst ingevuld. Tijdens de telweek zijn de onderzoekers beschikbaar geweest in de vorm van een helpdesk. Invullers die vragen hadden over de toepassing van de vragenlijst, konden die vragen stellen.

Het succes van een 'point in time' telling valt of staat bij het aantal partijen dat deelneemt aan de telling en de zorgvuldigheid waarmee zij de vragenlijsten hebben ingevuld. Dit betekent dat er een grote rol en verantwoordelijkheid is weggelegd voor deze partijen. De verschillende gemeenten in de regio Achterhoek zijn in grote mate zelf verantwoordelijk geweest voor het aansporen van de juiste personen en organisaties in hun eigen gemeente om een bijdrage te leveren aan dit onderzoek. De inspanningen die de verschillende gemeenten hierin hebben geleverd zijn van invloed op de uitkomsten die we presenteren in dit rapport.

Stap 5 Analyse en rapportage

Het analyseren van de data is begonnen met het verwijderen van dubbelingen op basis van de anoniem identificerende gegevens. Deze anoniem identificerende gegevens bestonden uit een combinatie van de eerste letter van de voornaam, en de eerste en laatste letter van de achternaam in combinatie met geslacht en leeftijdscategorie.

Bij het verwijderen van dubbelingen is de vragenlijst die het meest compleet was ingevuld behouden.

Na het verwijderen van dubbelingen zijn nadere analyses uitgevoerd in Excel. Hierbij is onder andere gekeken naar aantallen per ETHOS Light definitie van dak- en thuisloosheid en naar kenmerken van de in beeld gebrachte dak- en thuislozen. De dak- en thuislozen zijn ook uitgesplitst per gemeente. Deze uitkomsten zijn verwerkt in deze rapportage.

Stap 6 Bespreken en afronden

Deze conceptrapportage bespreken we met de centrumgemeente Doetinchem.

Stap 7 Communicatie en coördinatie

Tijdens de onderzoeksperiode is er regelmatig contact geweest met de opdrachtgever bij de centrumgemeente Doetinchem. Dit was nodig om voortgang te kunnen monitoren en om de verwachtingen ten aanzien van de uitkomsten te kunnen volgen en zo nodig bij te stellen op basis van de voortgang. Gedurende de uitvoering van het onderzoek is ook gebruik gemaakt van interne capaciteit van de opdrachtgever, onder andere met betrekking tot het uitvoeren en organiseren van praktische werkzaamheden.

3. Resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste resultaten voor de twee centrale onderzoeksvragen. Daar waar relevant worden verschillende kenmerken van de dak- en thuisloze personen aan elkaar gerelateerd, om zo een beter beeld te krijgen van de profielen en bijbehorende kenmerken van de groep.

Aantal dak- en thuisloze personen

Kenmerken dak- en thuislozen

In totaal hebben 23 organisaties uit de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk, deelgenomen aan het onderzoek. Deze 23 organisaties hebben **in totaal 423 dak- of thuisloze personen geteld.**

Bij deze 423 dak- of thuisloze personen zijn **71 minderjarigen** (jonger dan 18 jaar) **direct betrokken** en bevinden zich dus in dezelfde woonsituatie, wat het totaal 494 maakt. Daarnaast zijn er **44 minderjarigen** (jonger dan 18 jaar) **indirect betrokken** en bevinden zich dus niet in dezelfde woonsituatie (bijvoorbeeld als het minderjarige verblijft bij de andere ouder).

Verblijfplek naar volwassenen/minderjarigen

In totaal zijn er 423 volwassenen geteld, waarvan 289 mannen en 130 vrouwen. Verder zijn er 71 minderjarigen geteld die direct betrokken zijn en dus in dezelfde woonsituatie zitten. Daarnaast zijn er 44 minderjarigen geteld die indirect betrokken zijn bij de situatie van de dak- of thuisloze ouder. Dit betekent dat de minderjarige zelf niet dakloos is, maar een ouder wel. In de vragenlijst is van de dak- en thuislozen uitgevraagd wat de verblijfplaats is van de minderjarigen, oftewel waar ze de nacht voor de telling verbleven. De grootste groep hiervan is geteld aan de hand van een briefadres, waarbij onduidelijk is waar ze verblijven (27%). De daaropvolgende grootste groep verblijft in een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf (24%). Er verbleven gedurende de telperiode geen minderjarigen in de openbare ruimte.

ETHOS Light categorie	Volwassenen		Minderjarigen	
In de openbare ruimte	13	5%	0	0%
In de noodopvang	15	6%	2	4%
In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	62	23%	17	33%
Subtotaal	90		19	
In een instelling	21	8%	0	0%
In een niet-conventionele ruimte	52	20%	7	13%
Bij familie, vrienden of kennissen	75	28%	15	29%
In een woning met dreigende uithuiszetting	18	7%	8	15%
Onbekend	8	3%	3	6%
Totaal	264	100%	52	100%
<i>Briefadres</i>	<i>159</i>		<i>19</i>	

Tabel 2. Verblijfplek naar geslacht en volwassenen/minderjarigen

Toelichting briefadressen

Een briefadres³ is het adres van iemand met wie u afspreekt dat deze uw post ontvangt en aan u doorgeeft. U blijft zo schriftelijk bereikbaar voor de gemeente en andere overheidsinstanties.

Wanneer een briefadres?

- Als u (nog) geen vast woonadres heeft. Bijvoorbeeld als u schipper of kermisexploitant bent.
- In bepaalde bijzondere omstandigheden. Bijvoorbeeld als u in een verpleeghuis, blijf-van-mijn-lijfhuis of strafinrichting verblijft.

U vraagt een briefadres aan bij de gemeente waarin het adres ligt. Het briefadres moet altijd een huisadres zijn, dus geen postbusnummer.

Briefadressen in dit onderzoek

In dit onderzoek is voor veel personen met een briefadres een toelichting gegeven op de situatie ten tijde van de afgifte van een briefadres. Echter is het moeilijk om te zeggen of dit ook daadwerkelijk de huidige situatie is. Een korte schets van de meest voorkomende situaties:

Verblijf op camping

Een veelvoorkomende situatie is dat personen bij de aanvraag van een briefadres zeggen op een camping te verblijven. Het is lastig te zeggen of dat momenteel nog het geval is.

Begeleiding door maatschappelijke opvang

Veel personen lijken begeleid te worden door de maatschappelijke opvang (MO) bij het verkrijgen van een briefadres. Of dit nu nog het geval is blijft vaak onduidelijk.

³ <https://www.doetinchem.nl/briefadres>

Woononzekerheid en tijdelijke verblijfssituaties

Door woononzekerheid verblijven personen op verschillende plekken, zoals bij familie, vrienden, in hotels, op campings of zelfs in hun auto. Er kan bij deze personen ook sprake zijn van een tijdelijke 'overbrugging', na bijvoorbeeld de verkoop van een huis en nog in afwachting zijn van oplevering huis / kunnen intrekken in nieuwe huis.

Ambtshalve toewijzing

Zie voor een uitgebreide uitleg de website van de [Rijksdienst voor Identiteitsgegevens](#).

Verblijf bij familie

Er zijn gevallen waarin personen bij familie verblijven, maar niet ingeschreven willen worden op dat adres.

Emigratieplannen

Enkele personen hebben plannen om te emigreren.

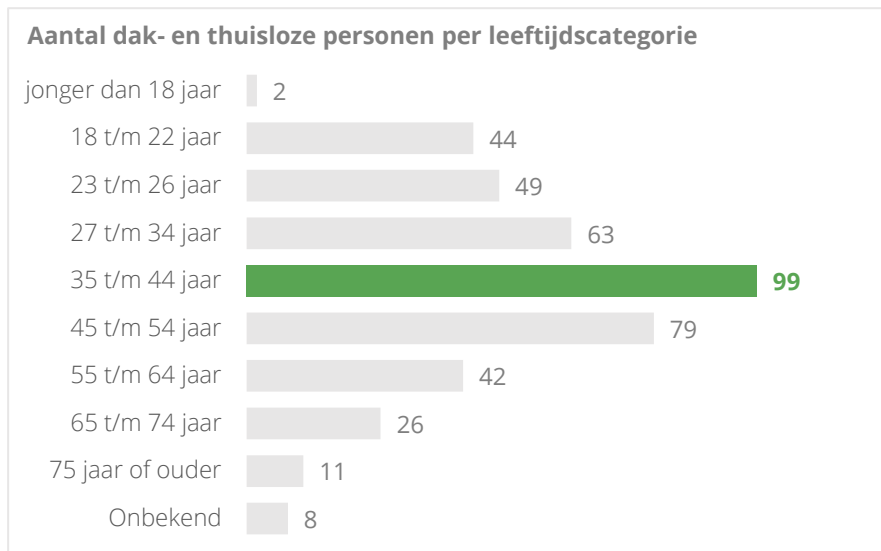
Werk

Betreft vrachtwagenchauffeurs die zeggen dat ze door het vele werken geen woning nodig hebben

Profiel dak- en thuisloze personen

Leeftijdscategorie

In figuur 3 zijn de leeftijden van de personen waarvoor een vragenlijst is ingevuld weergegeven. De grootste groep van de dak- en thuislozen omvat 99 personen en is tussen de 35 en 44 jaar oud. De daaropvolgende leeftijdsgroep is de groep van 45 tot en met 54 jaar, deze bestaat uit 79 personen.

Figuur 3. Leeftijden dak- en thuisloze personen

Nationaliteit

Van de 423 volwassen personen heeft het merendeel de Nederlandse nationaliteit, namelijk 364 (86%), zoals te zien in figuur 4. De top 5 geboortelanden van de getelde dak- en thuislozen zijn Nederland (299 personen), Syrië (11 personen), Polen (10 personen), Turkije (9 personen) en

Aruba (8 personen). Als we inzoomen op de gemeenten, is te zien dat de meeste niet-Nederlandse personen (39) verbleven in Doetinchem. In zowel Bronckhorst als Oost Gelre waren 2 niet-Nederlandse personen, in zowel Montferland als Winterswijk waren 3 niet-Nederlandse personen. In Aalten, Berkelland en de Oude IJsselstreek zijn enkel dak- en thuisloze personen met een Nederlandse nationaliteit geteld.

Figuur 4. Nationaliteiten dak- en thuisloze personen

Het is voordat we verder de diepte ingaan, goed om te benadrukken dat de meeste dak- of thuisloze personen dus al in beeld zijn bij één of meerdere organisaties. Dit geldt niet voor de categorie briefadressen, zij zijn alleen administratief in beeld.

Actieve begeleiding

Iets meer dan de helft van de dak- en thuisloze personen (212) wordt niet actief begeleid door een maatschappelijke opvang. Van de 101 personen die wél werden begeleid door een maatschappelijke opvang, werden 98 personen ook begeleid in de gemeente waar degene de afgelopen nacht had verbleven (figuur 5).

DEFINITIEF

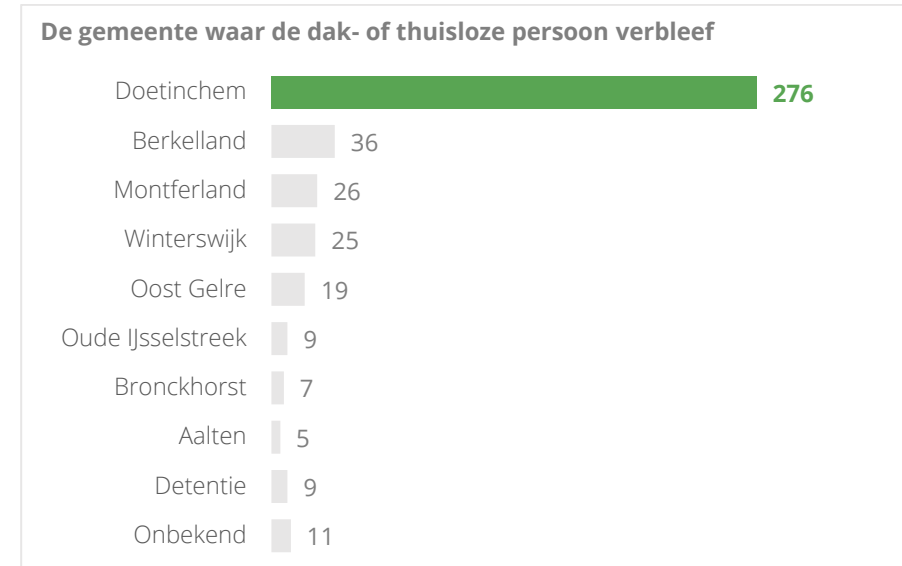

Figuur 5. Sprake van al dan niet actieve begeleiding van een MO

Dak- en thuislozen per gemeente

Figuur 6 geeft weer hoeveel dak- en thuislozen zijn geteld per gemeente. In de bijlage is informatie te vinden over in welke woonsituatie deze personen zich bevinden. Uit de figuur blijkt dat dak- en thuisloosheid niet alleen een stedelijk fenomeen is, maar dat ook in dorpen zich mensen bevinden in een dak- of thuisloze situatie. De meeste dak- en thuislozen verbleven tijdens de telling in de gemeente Doetinchem, de minste in Aalten. In Doetinchem is de grootste groep⁴ geteld aan de hand van een briefadres, namelijk 149 van de in totaal 276 getelde volwassen dak- en thuislozen in die gemeente. Ook de groep die verblijft in een noodopvang in Doetinchem is hoog. Dit is te wijten aan het feit dat als centrumgemeente beschikt over de meeste opvangvoorzieningen. In de overige gemeenten, buiten Berkelland, verblijven de meeste dak-of thuislozen bij familie, vrienden of kennissen of in een niet-

conventionele ruimte. Dit geeft een genuanceerde beeld van de doelgroep en doorbreekt het soms klassieke beeld, dat dak- en thuislozen op straat of in opvangvoorzieningen verblijven.

Figuur 6. Dak- en thuislozen per gemeente. Hierbij dient de opmerking te worden gemaakt dat de mate waarin individuele gemeenten inspanningen hebben verricht om personen en partijen deel te laten nemen aan de telling, van invloed kunnen zijn geweest op het aantal getelde personen per gemeente. Dit biedt mogelijk een verklaring voor de absolute en relatieve verschillen tussen gemeenten.

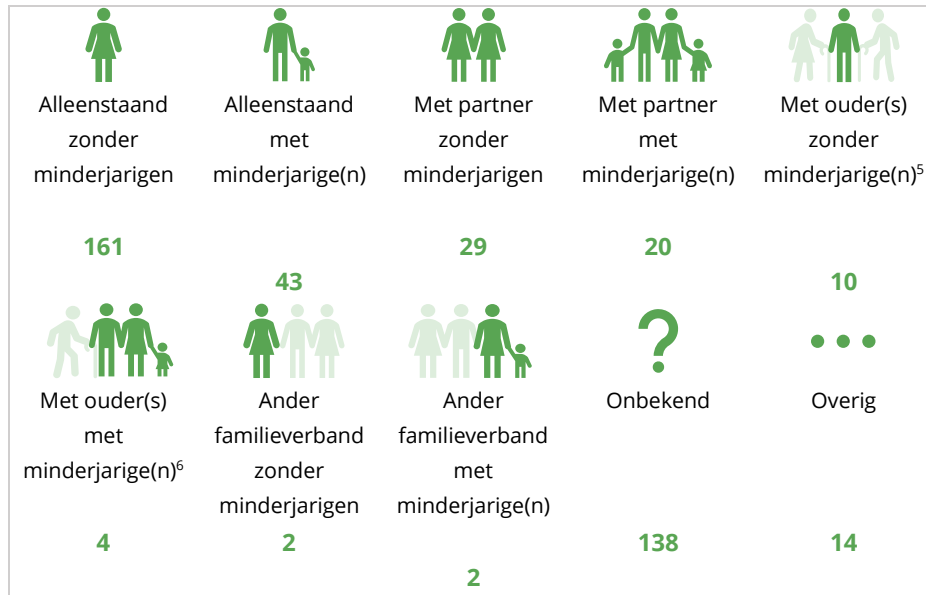
Samenstelling huishoudens

Van de dak- en thuisloze personen waarvan bekend is hoe de samenstelling van het huishouden eruit ziet, is de grootste groep alleenstaand zonder minderjarigen (161). De groep die hierop volgt bestaat uit de dak- en

⁴ Een belangrijke reden hiervoor is dat personen die zich vanwege dak- of thuisloosheid melden bij de nachtopvang/crisisopvang in de regio een verplicht briefadres krijgen in de gemeente Doetinchem, op het moment dat ze verblijven in de Maatschappelijke Opvang. Het gaat dus voor een deel ook om personen die oorspronkelijk niet uit de gemeente Doetinchem komen.

DEFINITIEF

thuislozen die alleenstaand zijn met minderjarige(n), dit zijn er 43. Van 138 personen is onbekend hoe de samenstelling van het huishouden eruit ziet. Bij de huishoudens met minderjarigen, gaat het om minderjarigen die zowel indirect als direct betrokken zijn bij de woonsituatie van de ouder.

Figuur 7. Samenstelling huishoudens

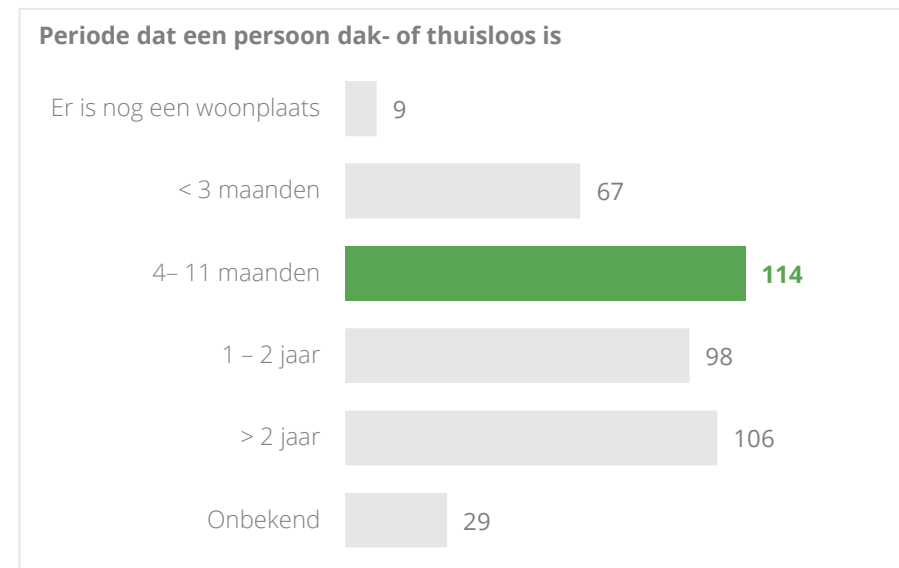
Periode dak- of thuisloos

In het onderzoek is uitgevraagd hoe lang de dak-of thuisloze persoon in deze situatie zit. Voor de meesten geldt dat zij 4 tot 11 maanden dak-of thuisloos zijn. Hiervan zijn de meeste personen geteld aan de hand van een briefadres

⁵ Met ouder(s) zonder minderjarigen: de persoon 1) verblijft met de ouder(s) en 2) heeft geen minderjarigen of de minderjarigen verblijven niet bij deze persoon. Indien de persoon bij de ouder(s) verblijft wegens een gebrek aan eigen woonoplossing, behoort deze ouder niet tot het huishouden van de persoon. De ouder bevindt zich dan immers niet in een precare woonsituatie.

⁶ Met ouder(s) met minderjarige(n): de persoon 1) verblijft met de ouder(s) en 2) heeft minstens een minderjarige dat bij de persoon verblijft. Indien de persoon bij de ouder(s) verblijft wegens gebrek aan een eigen woonoplossing, behoort deze ouder niet tot het huishouden van de persoon. De ouder bevindt zich dan immers niet in een precare woonsituatie.

(35). De tweede grootste groep van de personen die 4 tot 11 maanden dak- of thuisloos is verblijft in een noodopvang, namelijk 26 van de 114. Het valt op dat er ook een relatief grote groep langer dan twee jaar dak- of thuisloos is, namelijk 106. Van de personen die meer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn is de grootste groep geteld aan de hand van een briefadres, namelijk 51 van de 106. De hiernavolgende groep van de personen die langer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn verblijft relatief vaak in een niet-conventionele ruimte (21). Uit de telling is gebleken dat het hierbij gaat om het verblijf in campers/caravans, auto's, kraakpanden en garages.

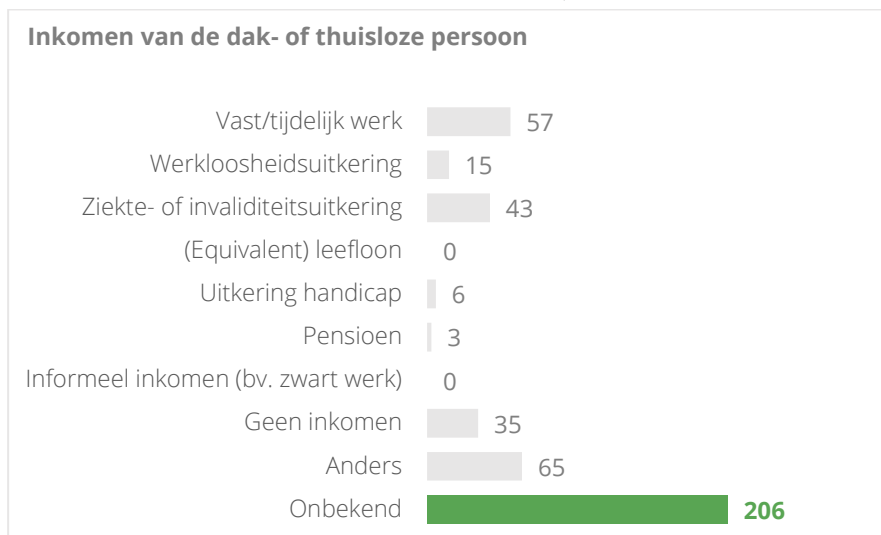

Figuur 8. Periode dak- of thuisloos

DEFINITIEF

Inkomen

Van de dak- en thuislozen die verblijven in een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf hebben de meesten een inkomen anders dan de genoemde categorieën, namelijk 26 van de 62. Voorbeelden van inkomen anders dan de genoemde categorieën zijn een studiefinanciering of een participatie uitkering. Opvallend is dat van de personen die verblijven bij familie, vrienden of kennissen de grootste groep vast of tijdelijk werk heeft, namelijk 20 van de 75 personen die verblijven bij familie, vrienden of kennissen. In de categorie 'Anders' is er bij 29 van de 65 personen sprake van een inkomen in de vorm van een bijstandsuitkering. Over het algemeen is van de grootste groep dak- en thuislozen onbekend of ze een inkomen heeft, dan wel in welke vorm.

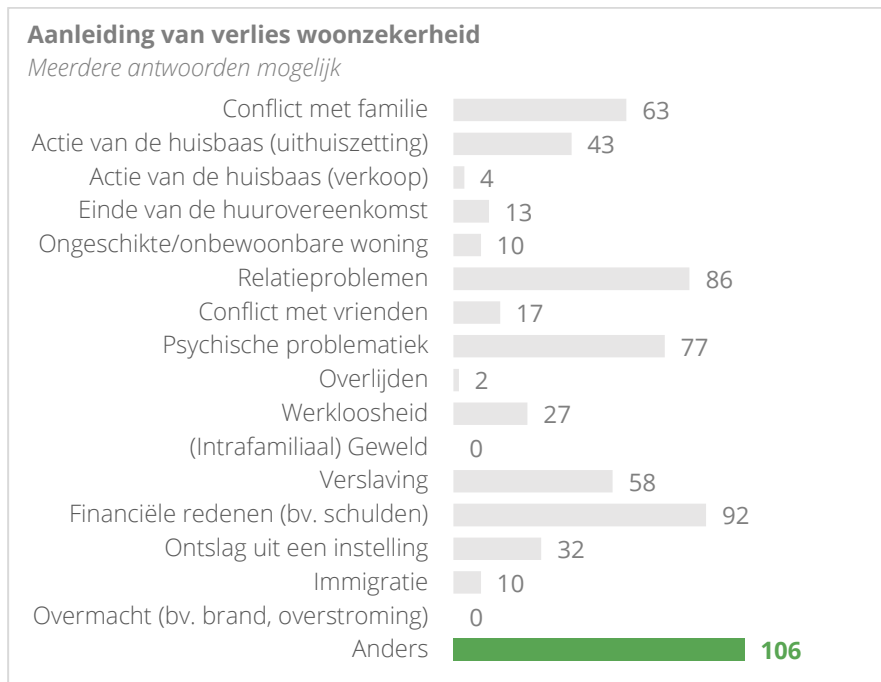
Figuur 9. Inkomen dak- en thuislozen

Aanleiding voor verlies van woonzekerheid

Van de dak- en thuisloze personen is uitgevraagd om welke reden ze hun woonzekerheid zijn kwijtgeraakt. Van de personen die verblijven bij familie, vrienden of kennissen zijn de meesten hun woonzekerheid kwijtgeraakt door relatieproblemen, namelijk 31 van de 75. Voor de personen die geteld zijn aan de hand van een briefadres geldt dat naast een onbekende aanleiding, 15 van de 115 personen hun woonzekerheid zijn kwijtgeraakt door relatieproblemen. Bij de personen die verblijven in een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf zijn de meesten door financiële redenen dak- of thuisloos geraakt. Voor de personen die verblijven in een niet-conventionele ruimte geldt dat vooral psychische problematiek en verslaving aanleiding zijn geweest voor het verliezen van woonzekerheid. Voor de personen die verblijven in de openbare ruimte, de noodopvang, een instelling en een woning met dreigende uithuiszetting zijn de aanleidingen voor het verlies verdeeld. Van alle dak- en thuislozen in de regio Achterhoek is bij 106 personen een andere aanleiding opgegeven voor het verlies van woonzekerheid. De aanleiding die hier het meest is aangegeven is door de verkoop van het huis, voordat er een nieuwe woonplek was gevonden⁷.

⁷ Het gaat hierbij primair om briefadressen. In veel gevallen betreft het personen die bewust hun woning hebben verkocht. Deze personen zijn bijvoorbeeld afwachting van oplevering van een nieuwe woning of zijn voornemens om te emigreren. In de tussentijd verblijven deze personen vaak bij familie of op campings (in Nederland of het buitenland).

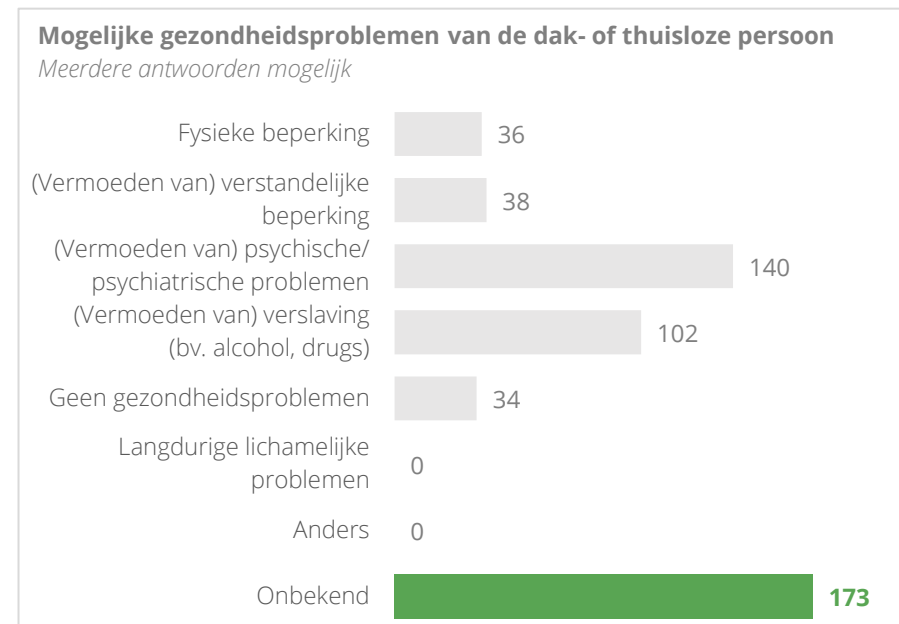
DEFINITIEF

Figuur 10. Aanleidingen voor verlies van woonzekerheid

Gezondheid

Voor 173 dak- of thuisloze personen is er bij de vraag over gezondheid 'onbekend' of niks ingevuld. Voor de overige 250 personen is dit wel gedaan (waarbij de mogelijkheid er was om meerdere antwoorden te selecteren). Bij 140 personen was er sprake van (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen, bij 102 personen was er sprake van (een vermoeden van) verslaving. In het geval van 72 personen was er sprake van deze beide gezondheidsproblemen.

Figuur 11. Gezondheid van de dak- of thuisloze persoon

4. Aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft aanbevelingen op het gebied van de toepassing van de methodiek. Ook gaan we kort in op de vervolgstappen die, door middel van de inzet van dit onderzoek kunnen worden gezet.

4.1 Methodiek

De methodiek van de uitgevoerde telling biedt inzicht in de concrete aantallen dak- en thuisloze personen in de regio, evenals de diverse woonsituaties waarin zij verkeren en hun persoonskenmerken. De ETHOS Light methode hanteert een brede definitie voor dakloosheid, waardoor veel verschillende groepen in beeld zijn gebracht. Er is echter de mogelijkheid dat niet alle groepen volledig in beeld zijn gebracht door het gebruik van deze methodiek. Dit gaat bijvoorbeeld om mensen die geen contact hebben met hulp- of dienstverlenende instanties, door onbekendheid met het bestaan van deze organisaties of het bewust niet in contact willen komen met deze organisaties.

Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn voor personen zonder verblijfspapieren of een alleenstaande ouder met minderjarigen. Voor het krijgen van een toch zo compleet mogelijk beeld zijn er een aantal zaken waarop gelet kan worden wanneer er een toekomstige telling plaatsvindt. We hebben gemerkt dat het compleet maken van de lijst met betrokken organisaties inspanning vergt. Het is hierom van belang om ook bij volgende tellingen voldoende aandacht te hebben hiervoor en tijdig te beginnen met het in kaart brengen en benaderen van organisaties. Er moet ook vooral gedacht worden aan organisaties die niet een directe verbinding hebben met dak- of thuislozen, zoals campings of vakantieparken, omdat zij ondervertegenwoordigd zijn in de deelgenomen organisaties. Mogelijk ligt deelname aan een type onderzoek als dit gevoelig, maar daar kan bij toekomstige tellingen mogelijk meer aandacht aan worden besteed.

4.2 Hoe nu verder

Om effectief beleid op te kunnen stellen is inzicht in het werkelijke aantal dak- en thuisloze personen en hun kenmerken in de Achterhoek van cruciaal belang. De gemeenten kunnen dit inzicht gebruiken voor het ontwikkelen van

DEFINITIEF

een aanpak om dakloosheid aan te pakken en uiteindelijk uit te bannen in 2030. Dit is ook de ambitie van het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis. De profielen van de dak- en thuislozen geven namelijk inzicht in oorzaken van dakloosheid en groepen waarvoor extra aandacht noodzakelijk is. Hierdoor kan gekeken worden waar versterking van preventie nodig is en hoe deze preventieve maatregelen er dan uit moeten zien.

De aantallen geven inzicht aan de gemeenten om hoeveel dak- of thuisloze personen het gaat. Het biedt een vertrekpunt om aan de slag te gaan met het verder aanpakken van de huisvestingsopgave. Ook kunnen de aantallen mee worden genomen voor urgentieregelingen en woonzorgvisies.

Nieuw beleid op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wordt idealiter vormgegeven samen met de betrokken organisaties van het onderzoek. Voor het duurzaam aanpakken en beëindigen van dak- en thuisloosheid is namelijk zowel de inzet van de gemeente als ook de inzet van de organisaties nodig.

Dit onderzoek is het eerste onderzoek in de regio de Achterhoek dat op deze manier dak- en thuislozen in beeld heeft gebracht. Dit onderzoek kan daarom gezien worden als nulmeting. Effecten van nieuw beleid kunnen daardoor zichtbaar worden in een toekomstige nieuwe telling. Dergelijke effecten worden zichtbaar na 3 tot 4 jaar, waardoor een nieuwe telling idealiter ook dan plaatsvindt.

Bijlage 1. Tabellenboek

ETHOS Light categorie naar geslacht en minderjarigen

ETHOS Light categorie	Volwassenen		Man		Vrouw		X		Minderjarigen	
In de openbare ruimte	13	5%	13	8%		0%		0%		0%
In de noodopvang	15	6%	11	6%	4	4%		0%	2	4%
In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	62	23%	39	23%	21	24%	2	50%	17	33%
Subtotaal	90		63		25		2		19	
In een instelling	21	8%	15	9%	6	7%		0%		0%
In een niet-conventionele ruimte	52	20%	39	23%	11	12%	2	50%	7	13%
Bij familie, vrienden of kennissen	75	28%	37	22%	38	43%		0%	15	29%
In een woning met dreigende uithuiszetting	18	7%	12	7%	6	7%		0%	8	15%
Onbekend	8	3%	5	3%	3	3%		0%	3	6%
Totaal	264	100%	171	68%	89	31%	4	1%	52	100%
<i>Briefadres</i>	<i>159</i>		<i>118</i>		<i>41</i>				<i>19</i>	

Dak- en thuislozen per gemeente

	Aalten	Berkelland	Bronckhorst	Doetinchem	Montferland	Oost Gelre	Oude IJsselstreek	Winterswijk	Detentie	Onbekend
In de openbare ruimte		1	1	7			1	2		1
In de noodopvang			1	8				6		
In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf			2	57				2		1
Subtotaal	-	1	4	72	-	-	1	10	-	2
In een instelling	1	9		1					9	1
In een niet-conventionele ruimte		8	1	25	7	1	6	1		3
Bij familie, vrienden of kennissen	4	5	2	19	10	17	2	11		5
In een woning met dreigende uithuiszetting		2		6	6	1		3		
Briefadres		10		149						
Onbekend		1		4	3					
Totaal	5	36	7	276	26	19	9	25	9	11
<i>Minderjarigen < 18 direct betrokken</i>	2	4	0	44	9	5	2	5	0	0
<i>Minderjarigen < 18 indirect betrokken</i>	1	0	5	18	5	7	2	5	0	1

Periode dak- of thuisloos naar leefsituatie

ETHOS Light categorie	Er is nog een woonplek	< 3 maanden	4 - 11 maanden	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Onbekend
In de openbare ruimte			3	4	6	
In de noodopvang		6	26	16	10	4
In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf		6	4	1	2	2
In een instelling		1	3	8	3	6
In een niet-conventionele ruimte		5	13	6	21	7
Bij familie, vrienden of kennissen	2	15	24	18	12	4
In een woning met dreigende uithuiszetting	6	6	4	2		
Briefadres	1	27	35	43	51	2
Onbekend		1	2		1	4
Totaal	9	67	114	98	106	29
Percentage t.o.v. totaal (uitgezonderd doelgroep onbekend)	2%	17%	29%	25%	27%	-

Inkomen naar leefsituatie

	In de openbare ruimte	In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	In de noodopvang	In een instelling	In een niet-conventionele ruimte	Bij familie, vrienden of kennissen	In een woning met dreigende uithuiszetting	Briefadres	Onbekend
Aantal	13	62	15	21	52	75	18	159	8
Vast/tijdelijk werk	0	9	2	2	6	20	5	13	0
Werkloosheidsuitkering	2	2	1	2	4	3	1	0	0
Ziekte- of invaliditeitsuitkering	3	6	2	5	9	14	4	0	0
Uitkering handicap	0	1	1	0	1	3	0	0	0
Pensioen	1	1	0	0	0	1	0	0	0
Informeel inkomen (bv. zwart werk)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geen inkomen	1	10	4	0	6	10	2	2	0
Onbekend	2	8	4	9	20	12	1	144	6
Anders	4	26	2	3	8	13	7	0	2

Aanleiding verlies woonzekerheid naar leefsituatie

	In de openbare ruimte	In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	In de noodopvang	In een instelling	In een niet-conventionele ruimte	Bij familie, vrienden of kennissen	In een woning met dreigende uithuiszetting	Briefadres	Onbekend	Totalen
Aantal	13	62	15	21	52	75	18	159	8	423
Conflict met familie	5	23	2	5	8	15	0	5	0	63
Actie van de huisbaas (uithuiszetting)	6	14	1	1	4	8	5	3	1	43
Actie van de huisbaas (renovatie, verkoop)	0	1	0	0	0	1	1	1	0	4
Einde van de huurovereenkomst	1	0	1	0	1	4	6	0	0	13
Ongeschikte/onbewoonbare woning	0	2	1	0	3	3	1	0	0	10
Relatieproblemen	4	16	4	1	10	31	4	15	1	86
Conflict met vrienden	5	2	0	2	3	4	0	1	0	17
Psychische problematiek	8	21	2	9	15	20	0	1	1	77
Overlijden	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
Werkloosheid	5	14	0	1	3	4	0	0	0	27
Verslaving	6	18	1	2	16	12	0	2	1	58
Financiële redenen (bv. schulden)	7	37	2	1	12	20	3	10	0	92
Ontslag uit een instelling	3	9	0	1	5	9	1	4	0	32
Immigratie	0	4	1	0	0	3	0	2	0	10
Anders	1	15	0	4	12	22	4	47	1	106

Gezondheid

	In de openbare ruimte	In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	In de noodopvang	In een instelling	In een niet-conventionele ruimte	Bij familie, vrienden of kennissen	In een woning met dreigende uithuiszetting	Briefadres	Onbekend	Totalen
Aantal	13	62	15	21	52	75	18	159	8	423
Langdurige lichamelijke problemen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fysieke beperking	2	10	4	0	8	8	2	2	0	36
(Vermoeden van) verstandelijke beperking	2	3	1	8	10	11	2	0	1	38
(Vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen	11	26	4	13	27	43	8	5	3	140
(Vermoeden van) verslaving (bv. alcohol, drugs)	7	24	5	5	30	26	1	1	3	102
Geen gezondheidsproblemen	0	14	3	0	1	8	2	6	0	34
Anders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend	0	8	3	5	8	8	3	134	4	173

Bijlage 2. Deelnemende partijen

- Buurtplein
- Entrea Lindenhout
- Gemeente Aalten
- Gemeente Berkelland
- Gemeente Bronckhorst
- Gemeente Doetinchem
- Gemeente Montferland
- Gemeente Oost Gelre
- Gemeente Oude IJsselstreek
- Gemeente Winterswijk
- GGNet
- Hier Zorg
- Iriszorg
- Laborijn
- Leger des Heils
- Lokaal Zorgnetwerk
- Politie
- Stichting jongeren opvang Gemeente Doetinchem
- Stichting Stadskamer
- Stichting Zorgboerderij Slangenburg
- Voormekaar
- Wonion
- Zorgboerderij BijOns V.O.F.